

GEVEN VOOR LEVEN – 2

Orgaandonatie: een levensreddend geschenk

Tijdens haar werk als verpleegkundige in het ziekenhuis overkwam haar die plotselinge ramp. Als een te sterk opgepompte fietsband knapte één van de slagaders in haar hoofd. Met spoed werd zij geopereerd, maar haar hersenen waren al zodanig beschadigd dat zij in coma raakte. Hersendood constateerden de artsen. Slechts 25 jaar oud mocht ze worden. Maanden later vernamen haar ouders hoe de uitgenomen organen van hun dochter het leven hadden gered van een aantal patiënten die al geruime tijd op de wachtlijst voor een donororgaan stonden. Haar geven betekende voor anderen het leven.

Wachtlijst

Er is in Nederland - schreef ik in het vorige artikel - een groot tekort aan donororganen. Op de wachtlijst die wordt bijgehouden door Eurotransplant in Leiden staan momenteel zo'n 1421 Nederlanders als ontvanger geregistreerd. Verreweg de meeste mensen, 1049 zijn in afwachting van een nier, 151 van een lever en 144 van een long. Daar tegenover staan 'slechts' 217 overledenen die in 2006 hun organen voor donatie beschikbaar hebben gesteld (vgl. België: 700). Jaarlijks sterven er 220 mensen al voordat zij aan de beurt zijn voor een donororgaan.

Geschiktheid

Niet iedere Nederlander zal in aanmerking komen voor het doneren van zijn of haar organen en weefsels. In de praktijk zijn vooral verkeersslachtoffers en patiënten die tijdens een operatie komen te overlijden 'ideale' donoren. Nadat hun hersendood is geconstateerd, wordt alles in het werk gesteld om hun organen te laten blijven functioneren. De ondersteunende apparatuur, die anders na een overlijden uitgeschakeld zou worden, zorgt voor de bloedcirculatie en zuurstoftoevoer naar de organen totdat de uitname-operatie kan plaatsvinden. Voor nabestaanden lijkt de patiënt in dit stadium nog te leven. Hij voelt warm aan, het hart klopt nog en het bloed stroomt nog door het lichaam. Behalve door de hersenen!

Naasteliefde

"Te weinig christenen zijn orgaandonor" heeft het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) geconstateerd. Zij is vorig jaar een 'doelgroepgerichte' actie begonnen en heeft aan ruim 6000 protestantse en rooms-katholieke kerken een informatiepakket over orgaandonatie toegezonden. Uit onderzoek van dit instituut is namelijk gebleken dat kerkmensen meestal geen besluit hebben genomen over het afstaan van hun organen. Veel christenen zijn terughoudend en hebben geen beslissing genomen over het al of niet beschikbaar stellen van hun organen na hun dood. "Behoudende protestanten vragen zich vaak af of zij over het graf heen mogen beschikken over hun lichaam ... en willen daarom geen organen doneren." "We hoorden vaak: 'Ik wil heel het graf in. Met lichaam en ziel zijn wij van Christus, je moet er geen organen uithalen' - aldus Bert Elberse en Ineke Ludikhuizen in Trouw (12/09/2006).

Uit onderzoek blijkt ook dat vrijwel alle - in de Nederlandse samenleving breed aanwezige - religies en levensbeschouwingen in principe niet afwijzend staan tegenover orgaan- en weefseldonatie. Zij beschouwen orgaandonatie als een daad van naastenliefde.

Over naastenliefde gesproken: in de Bijbel klinkt regelmatig de oproep om Jezus Christus na te volgen en daarbij de naaste lief te hebben als jezelf. Dat deze liefde en bewogenheid soms heel ver kunnen gaan zien we bij mensen als Mozes en David. Zij hebben hun leven aangeboden, om daarmee anderen te kunnen redden. Denk bovendien aan Jezus Christus. Hij gaf zijn leven en was zo de redder van zondaren. Christenen zijn gered om te redden. Zij zijn geroepen om hun naaste lief te hebben als zichzelf. Terecht is de opdracht om de naaste lief te hebben een van de belangrijkste motieven voor orgaandonatie!

De enige tekst in de Bijbel die soms in verband gebracht wordt met het doneren van organen is Galaten 4:15. Paulus leed aan een oogandoening (zijn doorn in het vlees?) en liet daarom zijn brieven grotendeels door anderen schrijven. De Galaten zouden hun eigen gezonde ogen wel hebben willen geven aan Paulus. "Als oogtransplantatie al mogelijk zou zijn geweest, zou Paulus er volgens die tekst geen bezwaar tegen hebben gehad" - mw. dr. A.B.F. Hoek-van Kooten in Kerkblad voor het Noorden, 27/01/2007.

Dezelfde apostel maakt ons duidelijk dat ons lichaam niet van onszelf is. Het is een geschenk van God. Ook ons lichaam hebben we aan Hem te danken. Daarom wil Hij dat we verantwoord met ons lichaam zullen omgaan. Paulus schrijft dat we ons lichaam moeten stellen 'tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer' (Romeinen 12: 1). Met dat lichaam mogen we de HERE én de naaste een 'offerdienst' bewijzen. Wie daarom - na zijn dood - zijn organen doneert doet dat uiteindelijk uit liefde tot God en zijn naaste.

Voorwaarden

Maar orgaandonatie moet mijns inziens dan wel aan bepaalde voorwaarden voldoen:

- Bij het hanteren van criteria om bij iemand hersendood vast te stellen zal uiterste zorgvuldigheid moeten worden betracht.
- Donatie moet noodzakelijk zijn voor patiënten die wachten op een transplantatie. Vaak zal voor hen het ontvangen van een donororgaan levensreddend zijn.
- Er mogen geen experimenten uitgevoerd worden met organen of weefsels die uitgenomen worden.
- Op geen enkele manier mag er sprake zijn van financieel voordeel voor degene die zijn organen afstaat. Dit is ook vastgelegd in de Wet op de Orgaandonatie (1996); het zou in strijd zijn met het 'gave-karakter' van een donatie.
- Verder moet iedereen die het besluit neemt om orgaandonor te worden dit vrijwillig en zonder dwang kunnen nemen. De overheid kan orgaandonatie wel onder de aandacht brengen van haar burgers, maar hen daartoe niet dwingen.
- De wensen van de overledene dienen door de nabestaanden altijd gerespecteerd te worden. Hierbij zouden predikanten en kerkelijk werkers een begeleidende pastorale rol kunnen spelen.
- Niet alle organen komen in aanmerking voor orgaandonatie. Organen die onze 'eigenheid' bepalen, zoals hersenen en geslachtsorganen, moeten van donatie worden uitgesloten.

Tenslotte

Ook na het sterven dienen we eerbied te hebben voor ons lichaam. Maar het lichaam is stof dat vergaat, tot de dag van Christus' wederkomst. In leven en in sterven mogen we, waar we kunnen, de naaste dienen.

Orgaandonatie is een vrijwillige keuze waarbij de liefde tot de naaste het belangrijkste motief is. Een christen zal biddend een verantwoorde keuze willen maken. Hij mag zich daarbij laten leiden door het volgende woord van de HERE: "Indien echter iemand van u in wijsheid te kort schiet, dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt; en zij zal hem gegeven worden" (Jacobus 1:5).

In een volgend artikel wil ik u graag mijn eigen verhaal vertellen: Orgaandonatie: een persoonlijke ervaring.

Leeuwarden

ds. Jan K.C. Kronenberg

Aanbevolen literatuur

Dr. W.H. Velema, Wet en Evangelie (Kampen 1987)

Ds. J.H. Velema, Veelvuldig vragen naar de weg, deel 5 (Kampen 1990)

Dr. R. Seldenrijk, Organen en weefsels op reis (Leiden 1993)

Drs. A.A. Teeuw, Wilt u donor zijn? (Heerenveen 1998)